

KUR'ÂN'A YAKLAŞIMDA İSLÂH AKIMI: MODERNİZM (12)

(...düenden devam)

“Tekkecilik, dervişlik İslâm memleketlerini medeniyetçe, sanat ve ticaretçe geri bırakmıştır. Tekke ve zâviye İslâmiyete sonradan başka dinlerden girmiştir.” diyor.

Cumhuriyet yanlısı olan Ali Suâvî'ye göre Osmanlı Devleti'nin, başlangıçta cumhuriyete benzer bir yönetim biçimi vardı, devletin başkanı aşîret tarafından seçilirdi. Monarşi sonradan ortaya çıktı. Oligarşi, cumhuriyete doğru giden bir yoldur.

1871'de Lyon'da gazeteci olarak görünen Suâvî, milliyetçi olmaktan çok İslâm birliğini savunmuştur. Abdülhamid zamanında Paris'ten dönen Ali Suâvî, önce Abdülhamid'in iltifatına mazhar oldu. Fakat aşırı görüşlerinden ötürü ne muhafazakârlar ne de meşrutiyetçiler tarafından seviliyordu. Ateşli ve mücadeleci yapısı ile hiçbir yerde uzun süre duramıyordu. Fikirlerini açıkça söyleme cesaretine sahipti. Simav'daki hocalığı zamanında Yörük Hüseyin adında bir hırsız yakalamış, fakat nahiye müdürü rüşvet karşılığında hırsız salıvermiş, Suâvî bu olaya müdahale edip nahiye müdürü ile mücadeleye giriştiği için görevi değiştirilmişti. Sonradan “Resmî Zulüm” adlı bir makalesinde bu olayı anlattı.

“Yarım Fakîh Din Yıkar” adlı makalesinde “Arapça ibarelerden hüküm çıkarmanın, siyaset usullerini Kur'ân ve Hadîs'te aramanın anlamsızlığı” üzerinde duruyor, “İbâdetler için bunu esas kabul ederiz, fakat dünya işleri için olamaz, çünkü siyaset ilminin kaynağı coğrafya, iktisat ve ahlâktır.”, “Dünya hükümlerini, bilmece çözer gibi Arapça ibarelerin tartı(şıl)-masından çıkarmış olmasaydık, adamakıllı bir memleket idaresi kurardık.”, “Fakîhlerin dayanakları nelerdir? Kitâb, Hadîs, İcmâ' ve Kıyâs. Onlara göre Kur'ân'da bir kelime, bir harf yoktur ki yora

yora ondan bir hüküm çıkarılmasın. Sonra aynı yöntem, Peygamber'in, tanınmış insanların sözlerine de uygulanır. Ama bunlar üzerine bir devlet yönetimi kurulamaz. Nitekim her devlet adamı, Farst'tan, Roma'dan derme çatma topladığı yasalarla ülkeyi yönetti. İstanbul da bugün, Fransızca'dan çevirdiği yasalarla ülkeyi yönetip gidiyor.", "Şarkın akıl tezgâhları, bu oyuncakları çıkarırken Garb (Batı) bilime ve tekniğe güç veriyordu. Hangi taraf kârlı çıktı? Şurasını biliriz ki mesafeleri kısaltan onlardı. Süveyş Kanalı'nı onlar açtılar. Dünyâyı 80 günde dolaşma imkânlarını onlar kurdular." (Neşet Halil Atay, Kendi İfadesine Göre Ali Suavi, İstanbul Dergisi, c. 3, sayı 25, 1 Aralık 1944, sayı 33 Nisan 1945'e kadar 8 dizi sürmüştür.),

(devamı yarın..)